

Венера Мусаева

**Кыргыздын чечендик
кебин окутуу**

Мусаева Венера Инятовна. Кыргыздын чечендик кебин окутуу. Монография. – Б.: Бийиктик. – 307 б.

Эмгек жалпы эле чечендик кептин (риториканын) пайда болуусу, өнүгүүсү жана калыптануусун тарыхый-хронологиялык метод менен иликтөөгө алып, жалпылаштыруу менен бирге кыргыз элинин чечендик кебинин окутуу-тарбиялоочулук башкы өзгөчөлүктөрүн аныктап чыккандыгы менен айырмаланып турат. Ошондой эле, чечендик кептин илимий-теориялык жана методологиялык өзгөчөлүктөрүн, чечендик кепке үйрөтүүдөгү кеп маданиятынын коммуникативдик касиеттерин алгачкы ирет изилдөөгө алып, кыргыз тили сабагында чечендик кепке үйрөтүүнүн методикасын биринчи жолу иштеп чыгып, мектеп практикасына сунуштагандыгы менен баалуу болуп саналат.

Эмгек окуучуларга, студенттерге, мугалимдерге, аспиранттарга, изденүүчүлөргө жана жалпы эле кыргыз тилине кызыккандарга арналат.

В.И. МУСАЕВА,
Т.А. АСАНАКУНОВ

Окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү натыйжалар

(сабактын максаттары
жана көрсөткүчтөрү)

Кыргыз тили

Бишкек-2014

Мусаева Венера Инаятовна., Асанакунов Такабай Абдыбекович

Окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү натыйжалар (сабактын максаттары жана көрсөткүчтөрү) Кыргыз тили: 5-9-класстар. Кыргыз тили жана кыргыз адабияты мугалимдери үчүн методикалык колдонмо. Кыргыз билим берүү академиясы. - Бишкек 2014. - 134бет. 2-басылышы

Бул методикалык колдонмодо жалпы билим берүүчү орто мектептердин жана гимназиялардын 5-9- класстарында кыргыз тилин окуп-үйрөнүүнүн принциптери, мазмундук багыттары, стратегиялары, окуучулардын билимин баалоо, окутуу материалдарын болжолдуу пландаштыруу, ар бир сабактын максаттары (окуучунун көз карашына ышайыкталган), тиешелүү көрсөткүчтөрү жана окуп-үйрөнүүдөн күтүлүүчү ' натыйжалар сунуш кылынды.

Бул методикалык колдонмо жалпы билим берүүчү орто мектептердин жана гимназиялардын усулдук бирикме башчыларына, кыргыз тили, кыргыз адабияты мугалимдерине, кыргыз тили мугалимдеринин кесиптик чеберчиликтерин жогорулатуучу курстардын окуучуларына, ЖОЖдордун кыргыз филологиясы факультеттеринин студенттерине жана мугалимдерине арналат.

Кыргыз билим берүү академиясынын Окумуштууларкеңешинде жактырылып, басып чыгаруу үчүн сунуш кылынган

**КЫРГЫЗ ТИЛИН ЖАНА
АДАБИЯТЫН
КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮКТҮН
НЕГИЗИНДЕ ОКУТУУ**

окуу методикалык колдонмо

Бишкек 2015 – жыл

Мусаева В.И. Кыргыз тилин жана адабиятын компетенттүүлүктүн негизинде окутуу (сабактардын иштелмелери) 5-11-кл.: Жалпы билим берүүчү орто мектептердин жана гимназиялардын кыргыз тили, адабияты мугалимдери үчүн окуу-методикалык куралы. Кыргыз билим берүү академиясы. - Б., 2015. — 96 б. 1 -басылышы.

Кыргыз тилин жана кыргыз адабиятын компетенттүүлүккө негиздеп окутууга арналган бул окуу-методикалык курамы кыргыз тилинен жана кыргыз адабиятынан билим берүүнүн Мамлекеттик стандарттарын окуу программаларын жетекчиликке алуу менен иштелип чыкты. Бул эмгектин башкы өзгөчөлүгү негизги мектептин ортоңку жана жогорку класстарында кыргыз тилин жана кыргыз адабиятын окутуунун компетенттүүлүктөрү алгачкы ирет аныкталды. Кыргыз тилин жана кыргыз адабиятын компетенттүүлүктүн негизинде окутуунун максаттары, милдеттери жана өзөктүү багыттары иштелип чыгып, сунушталып отурат. Кыргыз тилинин грамматикасы менен байланыштуу кепти биргеликке өкутүп-үйрөтүү аркылуу кыргыз тилин окутууну оптималдаптыруу маселелери каралды. Кыргыз тилинин мектеп курсундагы грамматикалык материалдарды тилдик, кептик жана маданий компетенүүлүктөргө таянып окутуу менен окуучулардын байланыштуу кепин өнүкүрүүнүн жол-жоболору, сабактын максаттары жана көрсөткүчтөрү ар бир окуу жылынын аягындагы натыйжалар ар бир класс боюнча чечмеленип берилди.

Орто мектептин 5-11-класстарындагы окутулуп жаткан ар бир грамматикалык жана адабий-теориялык тема-материалдарды окутуунун каражаты катары пайдалануу менен айрыкча, кеп ишмердүүлүгүнүн түрлөрүнө, рухий-адептик аруулукка, эстетикалык баалуулуктарды көрө билүүгө жана аны сактап-баалай билүүгө окуучуларды өкутуп-үйрөтүү белгиленди. Натыйжада, окуучунун байланыштуу кепин, кеп маданиятын, кеп адебин, так, ачык, даана, адептүү, орукдуу, жеткиликтүү, далилдүү, логикалуу сүйлөө жана жазуу маданиятын өнүктүрүү менен риторикалык ыкмаларын, чечендик кепин калыптандыруу, Ата Мекенине ак, адал кызмат кылган мекенчил атуулдарды өкутуп-тарбиялоо максат-милдеттерине басым жасалды. Ушундан улам, бул эмгектин кыргыз тилин жана кыргыз адабиятын окутуунун методикасы илиминде кандайдыр бир денгээлде өзүнүн ээлеген орду бар деп эсептейбиз.

Кыргыз тилин, адабияты мугалимдерине, окутуучуларга, студент-аспиранттарга жалпы эле кыргыз тилине жана кыргыз адабиятына кайдыгер карабаган жарандарга арналмакчы.

КЫРГЫЗ ТИЛИ

1-11-класстар

**(Кыргыз тили таблица,
чийме, схемаларда)**

Бишкек-2014

Мусаева В.И.

Кыргыз тили (Кыргыз тили таблица, чийме, схемаларда) 1-11 -класстар. Окуу куралы. Кыргызбилим берүү академиясы. -Б., 2014. - 906.

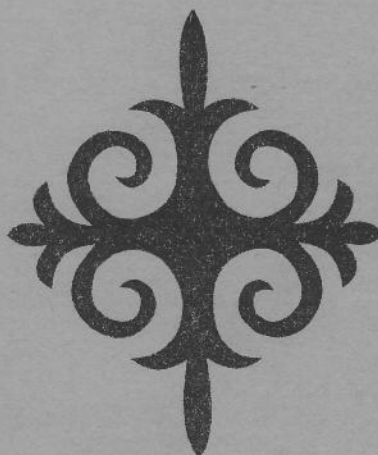
Бул окуу куралында орто мектептердин жана гимназиялардын башталгыч, ортоңку жана жогорку класстарында кыргыз тили предметин окутуунун жаңыча шновациялык ыкмалары сүрөт, чийме, таблица, кластер, Венндин диаграммасы, түрүндө сунуш кылынды. Таблицаалар менен иштөөдө окуучулардын байланыштуу кеби, кеп маданияты, кеп адеби, кептик-грамматикалык сабаттуулугу артып, риторикалык ыкмаларга окуп-үйрөнүшөт.

Кыргыз тили, адабияты мугалимдерине, окуучуларга, студенттерге жана жалпы эле кыргыз тилине кызыккандарга арналат.

Бул китеп 2011-жылдын 10-октябрында Кыргыз билим берүү академиясынын Мамлекеттик тил жана лингводидактика лабораториясынын жыйынында талкууланып. № 37 токтом менен басууга сунушталган.

ВЕНЕРА МУСАЕВА

**КЫРГЫЗ ТИЛИН
КОМПЕТЕНТТҮҮЛҮКТҮН
НЕГИЗИНДЕ ОКУТУУ**

Бишкек-2014

Мусаева Венера Нняатовна

Кыргыз тилин компетенттүүлүктүн кегизинде окутуу 5-9-кл.: Жалпы билим берүүчү орто мектептердин жана гимназиялардын кыргыз тили, кыргыз адабияты мугалимдери үчүн окуу куралы. - Б., 2014. -766. 1-басылышы.

Кыргыз тилин компетенттүүлүккө багыттап окутууга арналган бул окуу куралы кыргыз тилинен билим берүүнүн Мамлекеттик стандартын окуу программасын эске алуу менен иштелип чыкты. Бул эмгектин башкы өзгөчөлүгү негизги мектептин ортоңку класстарында кыргыз тилин окутуунун компетенттүүлүктөрү алгачкы ирет аныкталды. Кыргыз тилин компетенттүүлүктүн негизинде окутуунун багыттары, кыргыз тилинин грамматикасы менен байланыштуу кепти биргеликте окутуп-үйрөтүү аркылуу кыргыз тилин окутууну оптималдаштыруу маселелери кыргыз тилин окутуунун тарыхында биринчи жолу иштелип чыкты. , Кыргыз тилинин мектеп курсундагы грамматикалык материалдарды тилдик, кептик жана маданий компетенттүүлүктөргө таянып окутуу менен окуучулардын байланыштуу кепин өнүктүрүүнүн жол-жоболору, сабактын максаттары жана көрсөткүчтөрү. ар бир окуу жылынын аягындагы натыйжалар ар бир класс боюнча биринчи ирет чечмеленип берилип, сунушталып отурат.

Ар бир класстагы ар бир грамматикалык теманы окутуунун каражаты катары пайдалануу менен кеп ишмердүүлүгүнүн төрт түрүнө (угуу, окуу, сүйлөө, жазуу) ылайык окуучуларды окутуп-үйрөтүүтө басым жасалды. Натыйжада, окуучунун байланышпуу кепин. кеп маданиятын, кеп адебин, так, ачык, адептүү, орундуу, логикалуу сүйө жана жазуу маданиятын өнүктүрүү менен риторикалык ысмаларын. чечендик кепин калыптандыруу, Ата Мекенине ак, адал кызмат кылган асыл ойлуу атуулдарды жутуп-тарбиялоого басым жасалды десек болот. Ушундан улам, бул эмгектин кыргыз тилин окутуунун методикасы илиминде кандайдыр бир денгээлде өзүнүн ээлеген орду бар деп эсептейбиз.

Кыргыз тили, адабияты мугалимдерине, окутуучуларга, студент-аспиранттарга жалпы эле кыргыз тилине кайдыгер карабаган жарандарга арналат.

Венера Мусаева, Багдагүл Субанова

**ЖАЗУУ
ЖУМУШТАРЫ**

(жат жазуу, баяндама)

1-4-класстар

БИШКЕК – 2014

Мусаева В.И., Субанова Б.Л. Жазуу жумуштары (жат жазуу, баяндама) 1-4-кл. /

Башталгыч класстардын мугалимдерине арналган окуу куралы / Кыргыз билим берүү академиясы / - Б., 2014. - 95 б. 1-басылышы

Бул окуу куралында башталгыч класстардын окуучуларын жазуу жумуштарына (жат жазуу, баяндама) окутуп - үйрөтүү максатында балдардын жаш өзгөчөлүгүнө ылайык таалим - тарбиялык маанидеги оозеки-сүйлөшүү, көркөм, стилдердеги, баяндоо, сүрөттөө тибиндеги тексттер, элдик жомоктор, аңгемелер, ырлар тандалып, сунуш кылынды.

Башталгыч класстардын эне тили окуу программасынын материалдарын негиз кылып алуу менен жазуу жумушунун түрлөрүнө ылайыкталган бул окуу тексттери окуучуну сабаттуу жазуу ишмердигине, текстти кайра түзүү жана өркүндөтүү ишмердигине көнүктүрүү менен эне тили менен адабий окуу сабактарынын ортосундагы предмет аралык байланышты да ишке ашырат, Окуучулардын орфографиялык, орфоэпиялык, пунктуациялык, грамматикалык сабаттуулугун арттырып, оозеки, жазуу жүзүндөгү байланыштуу кепин, кеп адебин, кеп ишмердүүлүгүн, окуй билүү, жаза билүү маданиятын, риторикалык ыкмаларын калыптандырууга өбөлгө түзөт. Дүйнөнү таанып билүүлөрүн, кептик-коммуникативдик жана адабий-эстетикалык туюмун өнүктүрө алат деген тилектебиз.

Кыргыз билим берүү академиясынын Мамлекеттик тил жана лингводидактика лабораториясында талкууланып, жактырылып, 2013-жылдын 1-июлундагы № 30 токтомунун негизинде басып чыгарууга сунуш кылынган.

№ 67 мектеп-гимназиясынын башталгыч класстардын мугалими, Эл агартуунунун мыктысы Бекбаева Чынара Данапияевна баштаган практик мугалимдердин оң пикирлери бар.